

Олександра КОРЧИНСЬКА

здобувач вищої освіти ОС «бакалавр»,
спеціальність «Економіка»,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник: **Чорнобай Л.М.**

канд. екон. наук, доцент кафедри економіки, підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Проголошення України незалежною державою відкрило реальні можливості переходу її до ринку. Подолання деструктивного тоталітарно-адміністративного режиму, корінна перебудова економічних процесів шляхом здійснення радикальних реформ, спрямованих на ринкову трансформацію всіх сфер господарського життя суспільства – основні засади економічної та соціальної політики української держави.

Ринок – досягнення всього людства на всіх етапах його розвитку до найвищих форм суспільного прогресу. Ринкове господарство є середовищем, «атмосферою», в рамках і з допомогою яких відтворюються і панують відносини і зв'язки товарного виробництва.

В умовах глибокої економічної, фінансово-кредитної, паливно-сировинної, екологічної та інших криз перехід до реального ринку надзвичайно утруднений. Як і всяка об'єктивно існуюча система, ринок має власну інфраструктуру [1].

В Україні одним із перших термін «ринкова інфраструктура» із визначенням поелементного її складу використав академік І.І. Лукінов. Він відмічав, що «для високорозвиненої ринкової економіки характерні: ... повноцінна ринкова інфраструктура з усіма її складними атрибутами (банки, біржі, системи транспорту й зв'язку, зберігання, упаковка й торгівля товарами тощо) на базі комп'ютеризації».

Вчені А. Гриценко і В. Соболева вважають, що ринкова інфраструктура – це сукупність елементів, які забезпечують безперебійне багаторівневе функціонування господарських взаємозв'язків, взаємодію суб'єктів ринкової економіки і регулюють рух товарно-грошових потоків. Інфраструктура забезпечує відповідність між потребами в товарах і послугах та здатністю виробництва задовольнити ці потреби.

На нашу думку ринкова інфраструктура – це сукупність об'єктів, організацій, підприємств, які забезпечуючи процес реалізації продукції, надання підприємствам фінансових, страхових та інформаційних послуг, налагоджують тісний зв'язок між виробниками і споживачами матеріальних благ [3].

В сучасних умовах ринкова інфраструктура – один з найважливіших механізмів створення конкурентного середовища в країні і забезпечення ефективного функціонування національної економіки. Головне її завдання полягає у забезпеченні ефективного функціонування ринкових механізмів шляхом безперервного здійснення господарських взаємозв'язків та взаємодії суб'єктів господарювання, регулювання грошових, товарних, інформаційних потоків з метою подальшого зростання агропромислового виробництва та забезпечення соціально-економічної стабільності в країні.

Найважливішою функцією ринкової інфраструктури є створення умов розвитку конкурентного середовища та формування економічно обґрунтованих цін на продукцію кожного підрозділу АПК шляхом розвитку вільних ринкових інститутів і повноцінних оптових ринків продовольчої продукції.

У процесі створення ринкових відносин в економіці України цей вид інфраструктури повинен стати базовим елементом агропромислового комплексу, тобто таким, який визначає системність і робить кожного з учасника діяльності рівноцінним партнером, що підтверджується його доходами, доступом до фінансових і матеріальних ресурсів країни, можливостями розширювати виробництво.

Елементами ринкової інфраструктури АПК є товарні і аграрні біржі, оптові ринки сільгосппродукції і продуктів харчування, аукціони, торгові доми, електронні торги, ярмарки, міські ринки, фірмові магазини [4].

Одним з головних елементів ринкової інфраструктури є біржі, які світовою практикою оцінюються як найдосконаліша форма організації торгівлі. Основні правові принципи діяльності, права, обов'язки товарних бірж, умови членства, органи управління, формування майна та гарантії майнових прав, порядок і правила біржової торгівлі визначені Законом України «Про товарну біржу» і реєструються згідно зі ст. 8 Закону України «Про підприємництво». В Україні з 1996 р. діють Типові правила, якими регулюється біржова торгівля сільськогосподарської продукцією. Законодавством України надано право окремим товарним біржам обслуговувати укладання угод при формуванні обсягів сільськогосподарської продукції і продовольства для державних потреб, їх реалізації з державних ресурсів і державного резерву. Перелік таких бірж затверджується Міністерством аграрної політики України

за участю Національної асоціації бірж України та погодженням з Кабінетом Міністрів України.

Товарні біржі, включені до Переліку, відповідають «Вимогам до товарних бірж для проведення на них закупівель сільськогосподарської продукції і продовольства для державних потреб», визначеним п.17 Постанови Кабінету Міністрів України від 17.08.98 №1288 «Про затвердження Положення про механізм розрахунків під час закупівлі сільськогосподарської продукції і продовольства для державних потреб та їх реалізації з державних ресурсів через біржовий ринок».

У такий спосіб очевидно, що ринкова інфраструктура робить істотний вплив на функціонування економічної системи в цілому.

Товарна біржа – постійно чинні ринки, де купівля-продаж товарів здійснюються на основі встановлених стандартів і зразків, що відповідають форм документів, який регламентуються номенклатура, обсяг, ціни, терміни і види постачання та інші умови. Товарні біржі поділяють на міжнародні і національні, універсальні і спеціалізовані.

Біржова торгівля продукцією сільського господарства, як специфічної і надзвичайно важливої галузі народного господарства, здійснюється відповідно до правил біржової торгівлі, затверджених наказом Міністерства сільського господарства і продовольства України, Міністерства економіки України і Міністерства фінансів України від 3.04.96 р. №103/44/62.

Правила є обов'язковими для всіх бірж. Біржі можуть затверджувати свої правила лише за умови, що вони не суперечать типовим Правилам. В Україні вже створено чимало бірж. Серед них: Українська універсальна біржа, Українська універсальна агропромислова біржа, Українська фондова біржа та інші. У зв'язку з переходом до ринку найбільшого поширення в Україні набули товарні біржі.

Інститути й організації, що утворюють науково-дослідну інфраструктуру, вивчають динаміку ринкової ситуації, займаються розробкою стратегії і тактики поводження підприємств на ринку, прогнозів для уряду і підприємців, моделюванням наслідків тих або інших рішень, наданням консультацій, улагоджуванням конфліктів між партнерами, підготуванням економістів, менеджерів і фахівців із маркетингу [2].

Державна опіка служить сильнішим каталізатором, сприяє зміцненню підприємництва. Головною задачею з боку держави є чітке визначення пріоритетних напрямків розвиток економіки, науки, техніки, утворення, зовнішньоекономічної діяльності, підкріплення цих пріоритетів системою пільг і гарантій, виділення необхідних матеріально-технічних і фінансових ресурсів, організація необхідного навчання кадрів. Все інше – турбота малих підприємств.

Ринкова економіка грає велику роль у народному господарстві промислово розвинутих країн, і вони мають відповідні державні органи керування. На такого роду державні органи покладаються загальні стратегічні і координаційні функції.

Перелік джерел інформації:

1. Алімова Т.Д. Проблеми теорії ринку: до аналізу загального. *Вісник СПБГУ*. 2018. Вип. 4. №26. С. 24-32.
2. Щербина О.В. Формування механізмів реалізації державної підтримки малого підприємництва в Україні (на матеріалах суб'єктів малого підприємництва): автореферат дисертації на одержання наукового ступеня кандидата економічних наук. К.: Національний економічний університет. 2017. С. 2-5
3. Чорнобай Л.М. Суть і роль біржового ринку у реалізації сільськогосподарської продукції. *Збірник наукових праць ПДАТУ*. 2007. Вип. 15. Т. 2. С. 37-40.
4. Чорнобай Л.М. Інфраструктурне забезпечення ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств. Монографія. Кам'янець-Подільський. 2011. 224 с.